QORTI ĊIVILI PRIM'AWLA
(Ġurisdizzjoni Kostituzzjonali)

ONOR. IMĦALLEF TONI ABELA LL.D.

Seduta ta' nhar it-Tlieta, 5 ta' Diċembru, 2023

Numru 1

Rikors Numru 243/19TA

1. **Philip Pirotta (K.I. 762343M);**
2. **Alfred Pirotta (K.I. 61637M);**
3. **Carmelo Fenech (K.I. 541333M);**
4. **John Holland (K.I. 485353M);**
5. **Spiteri Carmelo (K.I. 51554M);**
6. **Anthony Sciberras (K.I. 130837M)**

vs

1. **L-Onorevoli Prim Ministru;**
2. **L-Avukat Ġenerali u b'digriet tas-16 ta' Jannar 2020 isem l-Avukat Generali nbidel ghall-Avukat tal-Istat u b'digriet tat-3 ta' Lulju 2023 l-atti ġew trasfużi f'isem Alexandra May sive Sandra Cuschieri (K.I. 242761M), Joseph Sciberras (K.I. 546062M), Leonard Sciberras (K.I. 196771M) u Kevin Sciberras (K.I. 70381) wara l-mewt ta' Anthony Sciberras.**

Il-Qorti:

Rat ir-rikors ta' Philip Pirotta (ir-rikorrenti) u oħrajn tat-16 ta' Diċembru 2019 li permezz tiegħu ppremettew u talbu s-segwenti:

"1. Illi dan ir-rikors hu sostantivament ibbazat, interalia u minghajr pregudizzju ghal-artikolu addizzjonali, fuq l-art. 45 tal-Kostituzzjoi, l-Art. 1, l-Art.1 tal-Protokol 1 individwalment kif ukoll applikat mal-Art. 14, u l-Art.1 tal-Protocol 12 tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem;

2. Illi ir-rikorrenti kellhom 'kariga pubblika' fi hdan is-'servizz pubbliku', aktar specifikament kienu jahdmu mad-Dipartiment tal-Avjazzjoni Civili ghal diversi snin qabel is-sena 1979 ghaliex kienu taht id-direzzjoni ta' tali Dipartiment, u kienu jithallsu ta' dan ix-xoghol minn fondi pubblici (vide Dokumentazzjoni JobsPlus Dok. 1-6 annessi);

3. Illi ir-rikorrenti jirreferu ukoll ghad-definizzjoni ta' 'kariga pubblika' u 'servizz pubbliku' skont l-Art. 125 tal-Kostituzzjoni ta' Malta kif ukoll id-definizzjonijiet kontenuti fl-art. 2 tal-Kap. 93, u il-provedimenti tal-Art. 110 tal-Kostituzzjoni;

4. Illi effettivament ir-rikorrenti huma llum ilkoll penzjonanti, liema stat gie fis-sehh wara is-sena 1987;

5. Illi ir-rikorrenti qatt ma ircevew il-penzjoni maghrufa komunament bhala 'tat-tezor' jew 'taz-zewg terzi' li hi provduta l-art. 21 ai termini tal-Pensions Ordinance, Kap. 93 tal-Ligijiet ta' Malta li l-iskop taghha hu '*Biex tħassar u tagħmel isseħħ mill-ġdid b'emendi l-liġi dwar l-għoti ta' pensjonijiet, gratifikazzjonijiet u allowances oħra lil persuni fis-Servizz Pubbliku ta' Malta u dwar il-għoti ta' pensjonijiet u gratifikazzjonijiet lil-dipendenti tagħhom f'xi każijiet*.'

6. Illi dan qed isir bi sfida ghall-applikazzjoni xierqa ghall-artikoli tal-ligi indikata fl-ewwel u tielet premessa tal-prezenti;

Ghaldaqstant l-esponenti, bir-rispett, jitolbu lil din il-Qorti tiddikjara fil-konfront ta' kull wiehed minnhom:

1. Vjolazzjoni tal-art. 45 tal-Kostituzzjoni ta' Malta, l-Art. 1, l-Art. 1 tal-Protokol 1 individwalment kif ukoll applikat mal-Art. 14, u l-Art. 1 tal-Protocol 12 tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem jew mil-liema minnhom minhabba li ir-rikorrenti gewx akkordati penzjoni skond il-Kap. 93;

   U fil-konfront ta' kull wiehed minnhom individwalment jew mil-liema minnhom

2. Taghmel kull ordni neccessarja, inkluz li tillikwida jew taghmel provizzjoni ghal rimedju pekunjarju u non-pekunjarju xieraq li jirrifletti t-telf gia imgarrab u li ghad jigi imgarrab minn kull rikorrent individwalment peress li l-istess ma jippercepux penzjoni skond il-Kap. 93 tal-Ligijiet ta' Malta u tordna li tali rimedju hekk likwidat jithallas lil kull rikorrent individwalment."

Rat ukoll ir-risposta tal-Avukat tal-Istat u l-Prim Ministru ukoll skont verbal tas-16 ta' Jannar 2020 (l-intimati Avukat u Prim Ministru rispettivament) preżentata fil-15 ta' Jannar 2020 li biha wieġbu s-segwenti:

"1.1 Illi in linea preliminari, jekk ir-rikorrenti ma kinux jaqblu mal-ammont u t-tip ta' pensjoni li kienu qed jirċievu, kien hemm rimedji ordinarji li setgħu jutilizzaw u mhux jirrikorru, wara tant snin, għal tali proċeduri straordinarji bħalma huma l-proċeduri kostituzzjonali;

1.2 Illi magħdud ma' dan, jidher ċar li r-rikorrenti ħallew ħafna snin jgħaddu sakemm fetħu dawn il-proċeduri. It-trapass ta' dan iż-żmien kollu jitfa' dubji serji kemm effettivament ir-rikorrenti ħassewhom aggravati;

2. In linea preliminari wkoll, ir-rikorrenti għandhom jindikaw eżattament liema artikoli ta' liema liġi jew liġijiet qegħdin allegatament jiksrulhom id-drittijiet fundamentali tagħhom;

3. Illi preliminarjament ukoll, għal kull buon fini, b'referenza għal dak li erronjament intqal mir-rikorrenti fil-paragrafu numru 5 tar-rikors promotur, l-esponent jirrileva li l-pensjoni tat-teżor hija komunement magħrufa bħala l-pensjoni tas-servizz u mhux taż-żewġ terzi;

4. Illi fil-mertu u mingħajr preġudizzju għall-eċċezzjonijiet preliminari preċedenti, it-talbiet tar-rikorrenti għandhom jiġu miċħuda *in toto* peress li huma infondati fil-fatt u fid-dritt u dan għaliex la hemm ksur tal-Ewwel Artikolu tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni u lanqas ma hemm ebda ksur tal-Artikolu 14 tal-Konvenzjoni, tal-Artikolu 45 tal-Kostituzzjoni jew tal-Ewwel Artikolu tat-Tnax-il Protokoll tal-Konvenzjoni. Ir-rikorrenti ma ngħatawx il-pensjoni tat-teżor għax ma kinux intitolati għaliha u dan skont il-liġi li tirregola din il-kwistjoni, u ċjoe l-Kap. 93 tal-Liġijiet ta' Malta, kif ser jiġi muri aħjar matul din il-kawża;

5. Illi r-rikorrenti jridu juru wkoll b'liema mod id-drittijiet fundamentali msemmija minnhom ġew allegatament miksura għaliex dan ma joħroġ xejn ċar mir-rikors promotur;

6. Illi fir-rigward tal-allegazzjonijiet li jirrigwardaw diskriminazzjoni, ir-rikorrenti ma ssodisfawx element importanti sabiex tiskatta l-applikabbilità ta' tali provvediment. Kemm l-Artikolu 14 tal-Konvenzjoni kif ukoll l-Artikolu 45 tal-Kostituzzjoni, jissottolineaw li t-tgawdija tad-drittijiet u libertajiet għandhom jiġu assigurati mingħajr diskriminazzjoni għal kull raġuni bħalma huma s-sess, razza, kulur, lingwa, reliġjon, opinjoni politika jew opinjoni oħra, oriġini nazzjonali jew soċjali, assoċjazzjoni ma' minoranza nazzjonali, proprjetà, twelid jew *status* ieħor fil-każ tal-Konvenzjoni u razza, post ta' oriġini, opinjonijiet politiċi, kulur, fidi, sess,orjentazzjoni sesswali jew identità tal-ġeneru fil-każ tal-Kostituzzjoni. Fil-każ in diżamina ma ġiet allegata l-ebda

diskriminazzjoni għal xi raġuni ta' *status* kif mitlub, sabiex ikun hemm vjolazzjoni tal-artikoli msemmija;

7. Illi sabiex ir-rikorrenti jistgħu jallegaw li ġie leż id-dritt fundamentali tagħhom *ai termini* tal-artikolu 14 tal-Konvenzjoni u tal-artikolu 45 tal-Kostituzzjoni, iridu jippruvaw ukoll li saret diskriminazzjoni fuq bażi ta' 'like with like' u dan għaliex mhux kull aġir huwa wieħed diskriminatorju;

8. Salv eċċezzjonijiet ulterjuri.

GĦALDAQSTANT, l-esponent jitlob bir-rispett lil din l-Onorabbli Qorti jogħġobha tiċħad il-pretensjonijiet kif dedotti fir-rikors promotur bħala infondati fil-fatt u fid-dritt stante li r-rikorrenti ma sofrew l-ebda ksur tad-drittijiet tal-bniedem u l-libertajiet fondamentali, u dan bl-ispejjeż kontra l-istess rikorrenti."

Rat l-atti u dokumenti kollha esebiti f'din il-proċedura.

Semgħet ix-xhieda prodotti miż-żewġ partijiet fil-perkors tas-smiegħ.

Rat li r-rikors tħalla għal-lum għas-sentenza.

Punti ta' fatti

1. Il-Qorti tibda biex tirrileva li r-rikors promotur huwa pjuttost xott inkwantu jirrigwarda n-narrativa storika ta' dak li wassal lir-rikorrenti jressqu t-talba tagħhom. Meta l-fatti saljenti u prinċipali li fuqhom ikun imsejjes l-ilment jiġu spjegati b'mod aktar ċar fir-rikors promotur dan huwa ta' għajnuna kbira għall-Qorti sabiex ma jkollhiex bżonn toqgħod tispigula l-fatti hi mill-provi li jinġiebu fil-perkors tas-smiegħ. Dan biex fl-ewwel lok ma jkunx hemm ħafna ħela ta' ħin u fit-tieni lok ikunu l-istess rikorrenti li jiffissaw sa mill-bidu l-kwadru fattwali u mhux ħadd ieħor għalihom.

2. Ir-rikorrenti jgħidu, li huma kienu jokkupaw kariga pubblika fi ħdan is-servizz pubbliku meta kienu jaħdmu mad-Dipartiment tal-Avjazzjoni Ċivili

qabel is-sena 1979. Mill-*employment history* ta' kull wieħed mir-rikorrenti abbażi ta' dokumenti minnhom esebiti mar-rikors promotur, kien is-segwenti: Philip Pirotta bejn l-1 ta' April 1979 u l-12 ta' Diċembru 2001 kien mad-Dipartiment taċ-Civil Aviation (DCA). Qabel din id-data ukoll kien mad-DCA pero' bejn l-1 ta' Jannar 2002 u t-23 ta' Novembru 2004 kien impjegat mal-Air Traffic Services Ltd (a' fol 4); Alfred Pirotta bejn l-1 ta' April 1979 u l-14 ta' Diċembru 1997 kien impjegat mad-DCA u kien impjegat mal-istess Dipartiment mit-13 ta' Jannar 1954; Carmelo Grech mill-1 ta' April 1979 sat-30 ta' Lulju 1994 kien ukoll mad-DCA u hekk kien qabel mis-16 ta' Ġunju 1950 (a' fol 6); John Holland mill-1 ta' April 1979 sal-31 ta' Diċembru 2001 kien mad-DCA u qabel dik id-data mit-23 ta' Ġunju 1972 sal-31 ta' Marzu 1979 ukoll kien mad-DCA; Anthony Sciberras mill-1 ta' April 1979 sas-17 ta' Jannar 1998 kien mad-DCA kif kien qabel din id-data mill-1956 (a' fol 9). Għalhekk jidher li uħud mir-rikorrenti mill-1 ta' Jannar 2001 kienu ġew maqluba għall-Kumpanija Malta Air Traffic Services Ltd. (a' fol 4,7,8) u oħrajn laħqu spiċċaw meta kienu għadhom jidhru mad-Dipartiment tal-Avjazzjoni (a' fol 5, 6, u 9).

3. Dawn il-persuni jilmentaw li ma rċevewx penzjoni tat-teżor ossia tas-servizz skond art 21 tal-Kap 93 tal-liġijiet ta' Malta. Saviour Theuma għad-Dipartiment tas-Servizzi Soċjali jikkonferma li r-rikorrenti ma humiex jieħdu penzjoni tat-Teżor (a' fol 36 tergo). Fil-waqt li Espedito Grech, *Director Research and Personnel Systems with People and Standards* li jieħu ħsieb

ir-records tan-nies tal-Public service u salarji tagħhom jixhed, li r-rikorrenti kienu parti mill-Public service (a' fol 65 tergo u dokumenti a' fol 67 sa 72).

4. Pero' fl-14 ta' April 1973 135 minn 137, f'laqgħa mal Unjin għażlu "*to retain the same terms and conditions enjoyed with Aeradio Ltd, with any government cost-of-living improvements, for so long as use continued to be made in Malta by the British authorities, after which the Malta Government would have no responsibility for the emplyees."* (a' fol 143 u tergo.) Kien għalhekk li l-għada li telqu l-Ingliżi ġew formalment ringaġġati mal-Gvern b'effett mill-1 ta' April 1979 (ara per eżempju dok a' fol 111).

5. Fid-dawl tal-fatti esposti u provi oħra risultanti mill-proċess, ir-rikorrenti qegħdin isostnu li huma intitolati għal penzjoni tas-servizz abbażi tal-artiklu 21 tal-Kap 93 tal-Liġijiet ta' Malta bl-istess mod li ħaduha kategoriji ta' ħaddiema oħra. Kif wieħed jista' jara l-posizzjoni tar-rikorrenti kemm fil-fatt u kif ukoll fil-liġi hija waħda kumplessa u kien għalhekk li r-rikors promotur kellu jkun aktar dettaljat fl-esposizzjoni tal-fatti ċari. Ma għandhiex tkun il-Qorti li toqgħod tiskopri l-fatti u di piu', il-konvenuti għandhom ikunu jafu sa mill-bidu tal-Kawża bil-fatti kollha mingħajr ħtieġa li jridu joqgħodu jiskopruhom matul il-Kawża, bil-possibbilta' li jingħataw eċċezzjonijiet ulterjuri, ħaġa li fortunatament f'din il-kawża ma ġratx.

Punti ta' Liġi

6. Minħabba l-fatti kif esposti fir-rikors promotur u l-fatti kif jemerġu mill-provi, ir-rikorrenti qegħdin jilmentaw li ġew vjolati fil-konfront tagħhom l-

artikoli 45 tal-Kostituzzjoni ta' Malta, l-artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll, l-artikolu 14 u l-artikolu 1 tat-tnax il-protokoll.

7. Ir-rikorrenti qegħdin bħal donnhom jilmentaw mill-fatt li ma ngħatawx penzjoni tas-servizz abbażi ta' dak li jiddisponi l-artikolu 21 tal-Kap 93 tal-Liġijiet ta' Malta li jiddisponi hekk fil-parti sostanziva tiegħu u li tinteressa dawn il-proċeduri:

"*Id-disposizzjonijiet ta' din l-Ordinanza għandhom japplikaw għall-uffiċjali kollha maħturin għas-servizz pubbliku ta'Malta wara l-bidu fis-seħħ ta' din l-Ordinanza iżda qabel il-15 ta'Jannar, 1979, u ebda pensjoni, gratifikazzjoni jew allowance magħandha titħallas skont din l-Ordinanza, u ebda ħlas ieħor magħandu jsir skont l-istess Ordinanza, lil xi persuna li ma kenitxuffiċjal qabel l-imsemmija data, jew lill-armla, iben jew qraba oħrata' xi persuna bħal dik*".

8. Il-Qorti użat il-frażi bħal donnhom għar-raġunijiet li ser ikunu spjegati aktar 'l isfel.

Il-Preliminari

9. Biex din il-Qorti ma tiddelungax iżżejjed fuq punti tal-liġi li huma ċari, l-ewwel li ser tagħmel hu li tqies l-ilmenti tar-rikorrenti b'referenza għall-artikolu 45 tal-Kostituzzjoni u l-artikolu 1 tat-12 il-Protokoll.

L-Artikolu 45 tal-Kostituzzjoni

10. Fir-rigward ta' dan l-artikolu biex ikun jista' jingħad li seħħ ksur ta' jedd fundamentali dwar il-ħarsien mid-diskriminazzjoni taħt il-Kostituzzjoni, jrid jintwera li l-liġi partikolari jew it-tħaddim tagħha jew l-għemil ilmentat ikun jaqa' taħt xi waħda mill-irjus ta' diskriminazzjoni li għalihom jirreferi l-artikolu 45(3) tal-Kostituzzjoni . Fi ftit klierm il-jedd fundamentali jrid tassattivament jaqa' taħt xi waħda mir-raġunijiet imsemmija f'dak is-subartikolu.

11. Issa minn eżami tal-ilmenti tar-rikorrenti f'din il-proċedura l-ebda waħda mill-kawżali msemmija fl-artikolu 45(3) tal-Kostituzzjoni ma ssejjes l-ilment imressaq mir-rikorrent (**P.A. (Kost) VDG 15.2.2002 fil-kawża fl-ismijiet Michael A Henley vs Il-Prim Ministru et**).

12. Biex tassew dan ikun rilevat b'mod ċar, paragun tal-artikolu tagħna ma' dak taħt il-konvenzjoni, ikompli joħroġ ir-riljev ta' dak appena nnotat minn din il-Qorti. Jingħad mill-ewwel li s-sitwazzjoni fil-każ tal-artikolu 14 tal-Konvenzjoni hija differenti minn dik li tipprevali taħt l-artikolu 45 tal-Kostituzzjoni. Taħt l-artikolu 14 tal-Konvenzjoni l-kawżali ta' diskriminazzjoni ma hiex eżawrenti u huma miftuħa aktar. L-Awturi josservaw fid-dawl tad-deċiżjonijiet tal-ECHR li "*Article 14 contains a long, and apparently non-exhaustive, list of characteristics which might render differential treatment discriminatory, so the 'badge' on the basis of which the differential treatment is made is not usually a problem*" (Ara **Harris, O'Boyle and Warbrick, Law of the European Convention Of Human Rights, 4th Ed, pg 771**). F'allegazzjoni ta' ksur ta' dak il-jedd fundamentali

trid tassattivament taqa' taħt waħda mir-raġunijiet imsemmija f'dak is-subartikolu. Fil-każ li għandna quddiemna, l-ebda waħda mill-kawżali msemmija fl-artikolu 45(3) tal-Kostituzzjoni ma ssejjes l-ilment imressaq mir-rikorrent (P**.A. (Kost) VDG 15.2.2002 fil-kawża fl-ismijiet Michael A Henley vs Il-Prim Ministru et**).

13. Sfortunatament dan ma jistax jingħad għall-artikolu 45 tal-Kostituzzjoni. L-anqas ma din il-Qorti tista' minn jhedda żżid mal-kawżali l-liġi biex tagħmel ġustizzja, għax dan ma hux akkonsentit li jsir kontra l-kelma ċara tal-liġi. Sfortunatament il-prinċipji ta' ġustizzja u liġi posittiva ma jiltaqgħux dejjem u in omaġġ lejn il-prinċipju tas-saltna tal-liġi, il-Qorti jkollha toqgħod mal-kelma leġifrata.

14. Għalhekk sa fejn jirrigwarda l-ilment taħt dan l-artikolu tal-Kostituzzjoni ser ikun miċħud.

<u>Art 1 tal-Protokoll 12 tal-Konvenzjoni</u>

15. Anke hawn, il-Qorti għandha idejha marbutin. Artikolu 2 li jipprovdi għall-interpretazzjoni tal-Kap 319 tal-liġijiet ta' Malta li traspona l-Konvenzjoni għal-liġijiet ta' Malta jiddisponi hekk:

"*Drittijiet tal-Bniedem u Libertajiet Fondamentali" tfisser dawk id-drittijiet u libertajiet elenkati fl-artikoli 2 sa 18 (inklużi) tal-Konvenzjoni u l-artikoli 1 sa 3 (inklużi) tal-Ewwel Protokoll, l-artikoli 1 sa 4 (inklużi) tar-Raba' Protokoll,*

l-artikoli 1 u 2 tas-Sitt Protokoll u l-artikoli 1 sa 5 (inklużi) tas-Seba' Protokoll li hemm mal-Konvenzjoni, liema artikoli qegħdin jinġiebu fl-Ewwel Skeda;

"Konvenzjoni" tfisser il-Konvenzjoni għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fondamentali ffirmata f'Ruma fl-4 ta' Novembru, 1950 u l-Ewwel, it-Tieni, t-Tielet, ir-Raba', l-Ħames, is-Sitt u s-Seba' Protokolli li hemm magħha ffirmati f'Pariġi fl-20 ta' Marzu 1952, u fi Strasbourg fis-6 ta' Mejju 1963, 6 ta' Mejju 1963, 16 ta' Settembru 1963, 20 ta' Jannar 1966, 18 ta' April 1983 u 22 ta' Novembru 1984, rispettivament."

16. Minn eżami ta' dawn id-definizzjonijiet jirrisulta b'mod mill-aktar ċar li l-Protokoll 12 ma hiex parti mil-liġi tagħna. Għalhekk din il-Qorti ma tistax tapplika din il-protokoll meta sal-lum f'għajnejn l-Istat Malti din il-liġi ma hiex parti mir-reġim ta' liġijiet tagħna. Għalhekk anke l-ilment tar-rikorrenti f'dan ir-rigward ser ikun miċħud.

L-artikolu 1 tal-Protokoll numru wieħed tal-Konvenzjoni.

17. Bħala fatt din il-Qorti temmen, li kull pretensjoni għal xi penzjoni, kemm jekk tkun kontributorja u kemm jekk ma hiex, sakemm hemm dritt għaliha u b'dana kollu tibqa' ma tingħatax, din hija titulabbli u tattira l-protezzjoni taħt dan l-artikolu konvenzjonali. Dan qiegħed jingħad, dejjem jekk għal raġunijiet li ma humiex ġustifikati tiġi imċaħħda lil dak li jkun.

18. Di fatti intqal li "*in a number of later cases the Court has consistently held that even a welfare benefit in a non-contributory scheme could*

constitute a possession for the purposes of Article 1 of Protocol No. 1 (**Bucheň v. the Czech Republic, § 46; Koua Poirrez v. France, § 37; Wessels-Bergervoet v. the Netherlands (dec.); Van den Bouwhuijsen and Schuring v. the Netherlands (dec.)**). Din il-Qorti taqbel pjenament ma' din il-posizzjoni. Imma jibqa' ukoll il-fatt li l-għotja ta' xi penzjoni jew servizz soċjali ma hux xi dritt li jrid jingħata bil-fors lill-individwu, għaliex dan jiddependi dejjem mill-politika u idejoloġiji ta' governanza li jħaddan Gvern partikulari (Ara **Sukhanov u Ilchenko v. Ukraine, § 36; Kolesnyk -vs- Ukraine (dec.), §§ 89 and 91; Fakas -vs- Ukraine (dec.), §§ 34, 37-43, 48; u Fedulov -vs- Russia, § 66**). Pero' jekk l-Istat ikun provda għal xi beneċċju soċjali, inkluża għalhekk penzjoni, dak id-dritt jiġġenera interess patrimonjali u għalhekk jaqa' taħt il-protezzjoni tal-artikolu 1 tal-Protokoll numru wieħed (Ara **Stec u oħrajn vs the United Kingdom (dec.) [GC], § 54).** Għalhekk fid-dawl ta' dawn il-prinċipji li din il-Qorti għandha tqies l-ilmenti tar-rikorrenti.

19. Dak li qed jitolbu r-rikorrenti jistħoqqlu jkun imħares jekk il-Qorti ssib, li tassew kellhom dritt fis-sens li trid il-Konvenzjoni u li ġew imċaħħda minn dan id-dritt b'mod diskriminatorju, peress li persuni oħrajn, f'posizzjoni analoga għal tagħhom, ġew mogħtija dan id-dritt meta huma ġew imċaħħda minnu.

20. L-ilment tar-rikorrenti huwa ċar. Qegħdin jitolbu l-penzjoni tas-servizz peress li jsostnu li li huma kienu jagħmlu parti mis-servizz pubbliku ai fini tal-artikolu 21 tal-Kap 93 tal-liġijiet ta' Malta. Pero' meta din il-Qorti

fliet ir-rikors promotur u fatti oħra, daħlilha dubbju serju jekk ir-rikorrenti humiex jikkonfondu penzjoni ma' oħra jew jafux xi jridu bi preċiżjoni għax allura l-azzjoni tista titqies bħala malkonċepita.

21. Alfred Camilleri, ex-segretarju Permanenti fid-Dipartiment tal-Finanzi u li żokortu waqgħet f'dan ix-xogħol, għall-mistoqsija tal-Qorti jekk dawn il-grants li kienu ittieħdu minn terzi abbażi ta' PR200873 (skema ta' kumpens) kienux ekwivalenti għall-penzjoni tat-teżor, ir-risposta tiegħu hija nettament le (Mistoqsi mill-avukat tar-rikorrenti jekk kienux in lieu of, wieġeb No No. (a' fol 139 u a' fol 131).

22. Jispjega ukoll li hemm differenza kbira bejn il-penzjoni tat-teżor u dik magħrufa taż-żewġ terzi ossia kontributorja (a' fol 137 u tergo). Issa il-ħsieb ta' din il-Qorti dwar jekk ir-rikorrenti humiex jitkellmu dwar l-istess ħaġa jirriżulta anke mill-korrezzjoni tar-rikors promotur fil-ħames premessa tiegħu, fil-mori ta' dawn il-proċeduri. Fejn qabel kien hemm imniżżel li r-rikorrenti qatt ma rċevew il-penzjoni magħrufa bħala komunament tat-teżor *ossia taż-żewġ terzi* b'digriet ta' din il-Qorti tas-16 ta' Novembru 2021 ġew kanċellati l-aħħar tkellmiet fuq talba tar-rikorrenti. Di fatti kif jirrisulta mill-verbal tas-16 ta' Novembru 2021 din il-korrezzjoni intalbet wara li xehed 'l fuq imsemmi Alfred Camilleri (a' fol 135).

23. Dan il-ħsieb nebuluż tar-rikorrenti jemerġi ukoll minn dak li jgħid fl-affidavit Philip Pirotta dwar meta ġie impjegat. Skontu il-ftehim u l-liġi kienet, li meta jasal għall-penzjoni, din kellha tkun penzjoni taż-żewġ terzi, magħrufa bħala penzjoni tat-teżor. Alfred Pirotta jgħid l-istess bħal Philip

Pirotta (a' fol 101 para 6). Anthony Sciberras jgħid ukoll li "*Ilum niehu penzjoni skond ligi differenti li hi anqas minn dik taz-zewg terzi…*" (a' fol 124). Anke ir-rikorrent Carmelo Fenech jixhed "*Il-kawza hi wahda imsejsa fuq id-diskriminazzjoni ghaliex nifhem li ghalkemm l-esekuttiv u l-legislattiv ghandhom kull dritt li jaghmlu regoli dwar il-pensjonijiet, pero' il-mod kif gejt eskluz mill-penzjoni taz-zewg terzi kien wiehed arbitrarju u mhux skond sistema prestabbilta', ekwa, determinabbli u gusta*" (a' fol 105 ara ukoll xhieda ta' John Holland a' fol 109 para 6 u a' fol 110 para 10 ara ukoll xhieda ta' Anthony Sciberras a' fol 124 para 7). Issa meta din il-Qorti eżaminat id-dokumenti esebiti dwar ix-xorta ta' penzjoni, irrisulta li ma jidhirx li qegħdin jirċievu penzjoni anqas minn dik taż-żewġ terzi.

24. Għalhekk il-Qorti ma hiex konvinta jekk dak li fehmet hi hiex l-istess ħaġa li qed jifhmu ir-rikorrenti, għaliex jidher li kollha kemm huma mmalkonċipew is-sustanza tal-azzjoni peress li ma jidhirx li qed jagħmlu distinzjoni bejn il-penzjoni tas-servizz u dik kontributorja, li kjarament ma humiex l-istess ħaġa. B'dana kollu anke b'sens ta' ġustizzja, din il-Qorti xorta ser tqies l-ilment tagħhom in kwantu jirrigwarda l-penzjoni tas-servizz.

25. Dan jiddependi kollu fuq jekk ir-rikorrenti kienux ikkunsidrati bħala parti mis-servizz pubbliku skond il-liġi. Kif anke jirrisulta mis-sentenza ċitata, skond il-paragrafu 6.3.1.2. ta' l-Estacode "*The provision of the Pensions Ordinance and the Pension Regulations annexed thereto apply to all officers appointed to the public service of Malta prior to the 15th January 1979 and no pension, gratuity or other allowance is payable under*

the Ordinance nor is any other payment to be made thereunder, to any person who was not an officer before the date aforesaid, or to the widow, child or other relative of any-such person". Għalhekk jeħtieġ ikun stabbilit jekk fil-fatt ir-rikorrenti kienux tassew uffiċjali appuntati bħala uffiċjali fis-servizz pubbliku ta' Malta.

26. Kif diġa' rilevat Espedito Grech, *Director Research and Personnel Systems with People and Standards* li jieħu ħsieb ir-records tan-nies tal-Public service u salarji tagħhom jixhed li r-rikorrenti kienu parti mill-Public service (a' fol 65 tergo u dokumenti a' fol 67 sa 72). Pero' mid-dokumenti esebiti dawn kollha juru li dan l-appointment sar fl-1 ta' April 1979. Il-Qorti tifhem li dan seħħ propju 'l għada li l-ingliżi telqu minn Malta b'mod effettiv. Fil-Gazzetta tal-Gvern tal-24 ta' Ottubru 1978 ħarġet sejħa biex jimtlew vakanzi għall-impjegati bl-uniformi pajżana li diġa' qegħdin jagħmlu xogħol fl-ajrudrom ta' Ħal-Luqa. (a' fol 28).

27. Fl-14 ta' April 1973, 135 minn 137 li kienu jaħdmu mar-rikorrenti għażlu "*to retain the same terms and conditions enjoyed with Aeradio Ltd, with any government cost-of-living improvements, for so long as use continued to be made in Malta by the British authorities, after which the Malta Government would have no responsibility for the emplyess."* (a' fol 143 u tergo). *Ergo* s-Sentenza ta' l-Imħallef Tonio Mallia li skont kif rapportata ddikjarat, li persuni li kienu għamlu kawża bħar-rikorrent lill-Gvern ġew dikjarati li bejn 1973 u 1979 ma kienux meqjusa impjegati maċ-Civil (a' fol 143 tergo u ara ukoll Sentenza ta' l-14 ta' Ottubru, 2004 fl-ismijiet

Charles Fenech, Michael Briscoe, Godwin Cachia, Joseph Grech, Joe Mallia Milanes, Keith Poulton, Cecil M. Blake, Victor Gauci, Ralph Spiteri, Joe Agius, Frank Farrugia, Vincent Carabott, John Schembri, Horace Cachia, Charles Houlton, Alfred Tabone, Denis Attard u Anthony Cardona -vs- Onorevoli Prim' Ministru u id-Direttur tal-Avjazzjoni Ċivili, Prim Awla Qorti Ċivili, Sede Kostituzzjonali).

28. Għalhekk il-Qorti tifhem ukoll il-għala Grazio Barbara, Uffiċjal għoli tad-Dipartiment tas-Servizzi Soċjali, jixhed li ma saritx applikazzjoni għall-pensjoni tas-servizz fuq il-formula magħrufa bħala GP61. Fuq din il-formula jkun hemm il-firma tal-Kap tad-Dipartiment u tal-individwu (a' fol 73 tergo u 74). Ma jistax jgħid, jekk kienux intitolati għaliha għaliex dik id-Dipartiment ikun jaf minn fejn spiċċaw (a' fol 74). Pero' fuq mistoqsija tal-Qorti għaliex ma humiex intitolati għall-pensjoni tas-Servizz dan iwieġeb għaliex ma kellhomx l-appointment tagħhom fil-15 ta' Jannar 1979 (Ara dok a' fol 93 f'dan ir-rigward). Fil-fatt din kienet ukoll ir-risposta li rċevew dawk minn mir-rikorrenti applika għall-iskema ta' darba għall-persuni li daħlu fis-servizz pubbliku wara s-16 ta' Jannar 1979 u li għamlu żmien jaħdmu f'dipartiment tal-Gvern qabel l-1979 (Ara a' fol 79). Din il-kwistjoni ġiet mgħarrbla minn diversi organi aġġudikatriċi u kważi aġġudikatriċi u dejjem waslu għall-istess konklużjoni, li qabel 1979 ħadd mir-rikorrenti ma kien uffiċjal pubbliku.

29. Imma anke kieku din il-Qorti kellha tidħol fuq l-aspett ta' diskriminazzjoni, xorta waħda ser issib diffikulta' biex tasal għall-

konklużjoni favorevoli għar-rikorrenti. Ir-rikorrent Philip Pirotta jixhed li jgħid "*Irrid insemmi kaz ricenti tal-Malta Electricity u Board illum EneMalta. Dawn il-haddiema inghataw penzjoni tat-tezor wara battalja ta' hafna snin, proset ghal daqstant nippretendi l-istess trattament maghna biex ma jkun hemm diskriminazzjoni*" (a' fol 97).

30. Ir-rikorrenti jagħmlu emfażi partikulari dwar dak li huma jsostnu penzjoni tat-teżor li ingħataw lill-ħaddiema tal-Electricity Board u dan skont PR200873(a' fol 131). Alfred Camilleri jispjega li dik tirrigwarda għotjiet u grants u cioe' ex-gratia payments (a' fol 136 tergo). Dan ix-xhud kif diġa' rilevat, jagħmel distinzjoni bejn *grant* u *one time payment* u penzjoni tas-servizz. Dawn ix-xorta ta' skemi huma maħsuba li jitterminaw xi tilwima bejn il-Gvern u xi sezzjoni industrijali li tkun ilha tkarkar is-snin. Il-ħsieb ta' dawn l-iskemi hu, li tinqatel darba għal dejjem, lite li tkun ilha snin tiffermenta, bil-kundizzjoni dejjem li min jirċievi dawn il-pagamenti jċedi kull kawża li jkun għamel u jiddikjara li jaċċetta li każ huwa magħluq. Di piu' dawn l-iskemi kienu miftuħin għal dawk li kienu fis-servizz pubbliku u l-posizzjoni fir-rigward tal-ħaddiema tal-Electricity Board kienet ġejja minn deċiżjoni tal-kabinett tal-1970 li pero' qatt ma ġiet implimentata (ara xhieda ta' Alfred Camilleri a' fol 138).

31. Issa fil-kuntest ta' diskriminazzjoni hu risaput illi dak li jrid jiġi ppruvat huwa illi l-allegat trattament kien differenti minn dak li ngħata lil persuni oħra li kienu ta' l-istess deskrizzjoni tagħhom. Dan timporta żewġ elementi, u cioe', li l-lanjant ma ġiex ittrattat b'ċertu mod waqt li ħaddieħor fl-istess

ċirkostanzi (*in pari conditione*) ġia jew kien ġie ttrattat b'ċertu mod waqt li ħaddieħor fl-istess ċirkustanza ma ġiex. Din il-posizzjoni hija l-istess waħda li tieħu l-ECHR meta osservat li biex l-Istat jiġġustifika trattament differenti irid jipprova li ma tesistix sitwazzjoni analoga iġifieri '*persons in relevantly similar situations'* (Ara **Zarb Adami -vs- Malta 2006-VIII; 44 EHCR 49, para 71** u **Tlimmenos -vs- Grećja tal-2000 supra).** Fi ftit kliem the "*the right not to be discriminated against the enjoyments of the rights guaranteed under the Convention is also violated when States without an objective and reasonable justification fail to treat differently persons whose situations are significantly different"* (Ara ukoll **Chapman -vs- UK 2001**).

32. Fi kliem ieħor irid isir paragun bejn l-iżvantaġġjat u l-ivvantaġġjat fuq terren ta' ċirkustanzi pari (ara **Galea noe -vs- Kummissarju tal-Pulizija, deċiża mill-Qorti Kostituzzjonali fit-22 ta' Jannar, 1990**). Il-kriterji biex tirnexxi azzjoni bażata fuq diskriminazzjoni kienu ġew ukoll diskussi fid-dettal mill-Qorti Kostituzzjonali fis-sentenza fl-ismijiet **Edward Vassallo et -vs- Kummissarju tal-Pulizija, deċiża fis-16 ta' Awissu, 1976, fejn dik il-Qorti** esprimiet ruħha fit-termini segwenti:

"Il-*principju tan-non-diskriminazzjoni hu ovvjament wiehed mill-pilastri tas-sistema kollu tal-protezzjoni tad-drittijiet fondamentali u jillumeggja dak l-aspett tar-rule of law li jipproklama l-ugwaljanza tac-cittadini kollha quddiem il-ligi. Kif esprima ruhu Gerhard Muller, President tal-Qorti Kostituzzjonali Federali tar-Repubblika Federali tal-Germanja: 'It is through this very principle of equality which prohibits any arbitrary procedure and is closely*

related to the principle of justice itself, that the whole system of fundamental rights is given its finishing tough…'."

33. Qabel xejn, pero', għandu jiġi nnotat li mhux kull differenzazzjoni jew diżugwaljanza ta' trattament hi per se diskriminazzjoni projbita mill-Kostituzzjoni jew il-Konvenzjoni. Din il-projbizzjoni, fiha nfisha tant hi ovvja u indubitabbli, li ġiet fil-fatt ikkunsidrata mill-Qorti Ewropeja tad-Drittijiet tal-Bniedem fid-dawl tad-differenza testwali fl-artikolu 14 tal-Konvenzjoni Ewropeja tad-drittijiet tal-Bniedem fejn fit-test Franċiż hemm użati l-kliem "sans distinction ancune" u fit-test Ingliż "without discrimination" u ntqal hekk:

"*In spite of the very general wording of the French version … Article 14 does not forbid every difference in treatment in the exercise of the rights and freedoms recognised … This version must be read in the light of the more restrictive text of the English version … In addition, and in particular, one would reach absurd results were one to give Article 14 an interpretation as wide as that which the French version seems to imply. One would, in effect, be led to judge as contrary to the Convention every one of the many legal and administrative provisions which do not secure to everyone complete equality of treatment in the enjoyment of the rights and freedom recognised. The competent national authorities are frequently confronted with situations and problems which on account of differences inherent therein, call for different legal solutions, moreover certain legal inequalities*

lend only to correct factual inequalities. The extensive interpretation mentioned above cannot consequently be accepted…".

34. Dan hu konformi ma' l-interpretazzjoni ta' diskriminazzjoni mogħtija anke mill-Qrati tagħna li ċioe' l-kunċett ta' l-ugwaljanza ta' trattament ma jistax jiġi intiż fis-sens assolut jew aritmetiku distakkat miċ-ċirkostanzi u kondizzjonijiet inerenti fis-sitwazzjoni li tkun qiegħda tiġi eżaminata. Differenzjazzjoni pero' biex tkun leġittima trid tirpoża fuq bażi objettiva u raġonevoli, tenut kont ta' l-għan u l-effetti tal-miżuri in eżami, u jrid ikun hemm rapport raġonevoli ta' proporzjonalita' bejn il-mezzi impjegati u l-iskop viżwalizzat.

35. Dan l-insenjament jidher li ġie segwit f'diversi Sentenzi fosthom **Il-Pulizija -vs- Muscat, deċiża minn din il-Qorti (Sede Kostituzzjonali) fit-28 ta' Lulju, 1989**, **Borg noe -vs- Ministru ta' l-Affarijiet Barranin u Kultura et deċiża wkoll minn din il-Qorti (Sede Kostituzzjonali) fit-2 ta' Mejju, 1984**, **Cocopardo -vs Ministru tax-Xogħolijiet et deċiża mill-Qorti Kostituzzjonali fl-20 ta' Frar, 1987**, **Debono Grech -vs- Mizzi et noe , deċiża mill-Qorti Kostituzzjonali fit-3 ta' Frar, 1999**, u fl-aħħar **Agrimalt Ltd -vs- Awtorita' tal-Ippjanar deċiża wkoll mill-Qorti Kostituzzjonali fl-14 ta' Jannar, 2004**.

36. Issa meta din il-Qorti eżaminat il-provi imressqa, ma setgħet qatt tasal għall-konklużjoni li kien hemm xi xorta ta' diskriminazzjoni fis-sens kif jgħidu s-sentenzi. Fl-ewwel lok din il-Qorti ma rriskontratx li ngħatat xi penzjoni tas-servizz lil ħadd ieħor kif jifhmu biha ir-rikorrenti u anke fil-liġi.

Fit-tieni lok, tajjeb jew ħażin, ir-rikorrenti ma jikkwalifikawx għal impjegati fis-settur pubbliku qabel l-1979 u anke li kieku, il-prova li riedet issir kellha tkun li dawk li ġew trattati differenti minnhom, kienu bħalhom fl-istess impieg u kundizzjonijiet. Għalhekk bejnhom u bejn ħadd ieħor ma kienx hemm ċirkostanzi analogi bil-mod kif interpretati kemm mill-Qrati lokali u anke mill-ECHR.

37. Il-Qorti pero' tistqarr, li jiddispjaċiha għar-rikorrenti, għax meta kienet tarahom fl-awla fl-eta' venerabbli tagħhom u li taw servizz lill-pajjiż fl-aktar żminijiet diffiċli ta' pajjiżna tħoss li jixraq li jinstab xi mezz biex dan kollu jiġi rikonoxxut. Kif u come, mhux xogħol din il-Qorti li tgħidu.

Decide

Għaldaqstant għar-raġunijiet fuq imsemmija qed taqta' u tiddeċiedi r-rikors billi **tiċħad it-talbiet** kollha rikorrenti bl-ispejjes kontra tagħhom.

Imħallef Toni Abela

Deputat Reġistratur